

IZBORNOM VEĆU
EKONOMSKOG FAKULTETA

NIŠI

Odlukom Izbornog veća Ekonomskog fakulteta u Nišu br. _____ izabrani smo za članove Komisije za pisanje izveštaja za izbor nastavnika u sva zvanja za naučnu oblast Opšta ekonomska teorija.

Na raspisani konkurs, objavljen u listu "Narodne novine" od 09.06. 2003. godine, prijavio se jedan kandidat - Dr Boban Stojanović. Kandidat je vanredni profesor na predmetu Teorija i politika cena na Ekonomskom fakultetu u Nišu.

Na osnovu analize konkursnog materijala podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

1. BIOGRAFSKI PODACI

Dr Boban Stojanović je rođen 19.07.1958. godine u Lebanu. Osnovnu školu i Gimnaziju završio je u Leskovcu. Nosilac je diplome "Vuk Karadžić" i učesnik više takmičenja od opštinskog do republičkog nivoa. [kolske 1977/78. godine upisao je Ekonomski fakultet u Nišu i na istom diplomirao početkom 1982. godine. Za uspeh na studijama je nagrađivan i pohvaljivan na Fakultetu i Univerzitetu. Posebno je bila zapažena njegova aktivnost u Stručnom udruženju studenata Ekonomskog fakulteta u Nišu.

Posle završetka studija zasnovao je radni odnos sa Ekonomskim fakultetom u Nišu, gde se i sada nalazi. Za asistenta pripravnika je izabran juna 1983. godine, a reizabran oktobra 1986. godine. Školske 1983/84. godine upisao je poslediplomske studije na Ekonomskom fakultetu u Beogradu - smer Opšta teorijska ekonomija. Položio je nastavnim planom predviđene ispite sa prosečnom ocenom 9,77. Magistarski rad odbranio je jula 1987. godine. U zvanje asistent izabran je decembra 1988. godine. Doktorsku disertaciju iz oblasti Opšta ekonomska teorija odbranio je na Ekonomskom fakultetu u Beogradu marta 1993. godine.

U zvanje docenta za predmet *Teorija i politika cena* izabran je septembra 1993. godine, a u zvanje vanredni profesor oktobra 1998. godine.

Od školske 1993/94 do 2001/2002. godine izvodio je nastavu na Ekonomskom fakultetu u Beogradu na predmetima Teorija cena i Teorija proizvodnje. [kolske 1994/95 i 1995/96 izvodio je nastavu na Univerzitetu Vojske Jugoslavije na predmetu Teorija cena. Bio je član komisije za odbranu četiri magistarska rada na Ekonomskom fakultetu u Beogradu i Nišu i jedne doktorske disertacije.

Dr Boban Stojanović je više puta boravio na stručnim usavršavanjima i studijskim putovanjima u inostranstvu. Decembra 1989. godine imao je studijski boravak na Ruhr Universtaet Bochum, SR Nemačka. U školskoj 1990/1991. godini je koristio desetomesečnu stipendiju Nemačke organizacije za akademsku razmenu (DAAD). Boravak je ostvaren na Goethe Universtaet Frankfurt, Nemačka, na katedri profesora Schefolda. Od juna do septembra

2001. godine boravio je na Europa Institut u Saarbrueckenu. U okviru visiting programa COIMBRA Group ostvario je tromesečni boravak u Gracu, Austrija.

Dr Boban Stojanović je, pored naučnog i pedagoškog rada, izuzetno angažovan na Fakultetu i Univerzitetu. Bio je predsednik Odbora za biblioteku, član više komisija Nastavno-naučnog veća i Saveta fakulteta, član Izdavačke jedinice. Bio je prodekan Ekonomskog fakulteta u Nišu u dva mandata. U periodu 2001-2002. god. bio je potpredsednik Regionalne privredne komore Niš. Predsednik je strukovne asocijacije ekonomista Niša i član predsedništava Saveza ekonomista Srbije i Jugoslavije. Član je tima za evaluaciju na Univerzitetu u Nišu. Od oktobra 2002. godine je upravnik Centra za multidisciplinarnu studiju i naučna istraživanja Univerziteta u Nišu. Član je Komisije za akreditaciju u visokom obrazovanju Ministarstva prosvete i sporta. Aktivno učestvuje u reformi univerziteta, između ostalog i radom na projektima TEMPUS.

2. PREGLED I MIJLENJE O NAUČNOM I STRUČNOM RADU

2.1. NAUČNI I STRUČNI RADOVI OBJAVLJENI OD IZBORA U ZVANJE ASISTENT PRIPRAVNIK DO IZBORA U ZVANJE VANREDNI PROFESOR

a) Udžbenici:

1. *Teorija cena - ravnoteža i modeli cena*, Prosveta, Niš, 1995 (koautor prof. Dr. Dušan Zdravković), str. 165.
2. *Teorija proizvodnje*, Ekonomski fakultet, Beograd, 1995, prvo izdanje, (koautor prof. dr Božidar Cerović), str. 228.
3. *Teorija i politika cena, knjiga 1*, Ekonomski fakultet, Niš, 1998. (koautor prof. dr Dušan Zdravković), str. 214.

b) Monografija

Teorije ravnotežnih cena, DIIS, Beograd, 1994., str. 196.

v) Članci i referati podneti na naučnim skupovima

1. "Industrija, nauka i društvo - uslovljenost razvoja" , Naučni podmladak, br. 2-3, 1981., str. 131-142.
2. "Mesto i uloga tržišnih funkcija u socijalističkoj samoupravnoj privredi", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1984. str. 391-398.
3. Dr Dragoljub Stojiljković: *Tržište i cene* (prikaz knjige), Ekonomika, br. 2, 1984. str.118-121.
4. "Iterativni postupak transformacije vrednosti u cenu proizvodnje", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1985., str. 249-259.
5. "Keynesova analiza uticaja količine novca na opšti nivo cena", Ekonomika, br. 2, 1985., str. 88-100.
6. "*Država blagostanja* kao alternativa socijalizmu", Marksističke teme, br. 3-4, 1985., str. 80-92.
7. "F.Engels o transformacionom problemu", Ekonomika, br. 1-2, 1986., str. 23-28.

8. "Nejednaka razmena, formiranje međunarodne vrednosti i međunarodne ravnotežne cene (neki pogledi)", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1986., str. 267-275.
9. "Marksova teorija vrednosti i cena u svetlu analitičkih rezultata savremene linearne teorije proizvodnje", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1987., str. 421-430.
10. "Alternativni postupci određivanja stope akumulativnosti", referat podnet na savetovanju *Ekonomska politika i investicije*, Zbornik radova sa savetovanja, Niš, 1988., str. 115-125.
11. "Cene u dinamičkom modelu privredne ravnoteže", 13. međunarodni naučni kolokvijum *Mehanizmi funkcionisanja socijalističke privrede*, Ekonomski fakultet Niš i TH Ilmenau (DDR), Niš, 1988., str. 175-186.
12. "Alokativna efikasnost samoupravne privrede i cena upotrebe društvenih sredstava", referat podnet na naučnom skupu *Problemi robne proizvodnje u socijalizmu*, Ekonomski fakultet, Niš, 1988., str. 267-277.
13. "Tumačenje normalne cene u samoupravnom privrednom sistemu - dalja preispitivanja", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1988., str. 277-286.
14. "Ponašanje socijalističkih preduzeća u uslovima blagog budžetskog ograničavanja", referat podnet na naučnom skupu *Privredne reforme u socijalizmu*, Niš, 1989. str.385-394.
15. "Problem odnosa logičkog i istorijskog u analizi pretvaranja radnih vrednosti u cene proizvodnje", Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Niš, 1989., str. 401-410.
16. "Uticaj izbora tehnike na kapitalnu intenzivnost u kapitalističkoj i samoupravnoj privredi (neki aspekti)", *Ekonomika*, br. 1-3, 1990., str. 178-186
17. "Struktura proizvodnje sa maksimalnim proporcionalnim rastom i pretvaranje radne vrednosti u cenu proizvodnje", *Ekonomске teme*, br. 2., 1990. str.193-202
18. "Neki elementi ekonomskog kalkulusa u oblasti zaštite životne sredine", *Ekonomika*, br. 1, 1991., str. 56-59.
19. "Izmena privredne strukture i dileme privatizacije u privredi nekadašnje Nemačke Demokratske Republike", *Ekonomika*, br. 6, 1991. , str.
20. "Hronologija jedne politike cena u (ne)tržišnoj privredi", osvrt na knjigu prof. dr. D. Zdravkovića *Politika cena*, *Teme*, br. 1-2, 1992. str. 193-196.
21. "Porez na dobit korporacija kao osnovica za oporezivanje u novom poreskom sistemu Srbije", *Ekonomika*, br. 3-4, 1992., str. 69-76.
22. "Zadaci i granice politike cena u koncepcijama mešovite privrede", referat podnet na naučnom skupu *Problemi privrednog razvoja Srbije* , *Ekonomске teme*, Niš, 1992., str. 94-99.
23. Dr Đ. [uvaković, *Teorija cena* (prikaz knjige), *Ekonomска misao*, 3,1992, str. 387-390.
24. "Tendencije menjanja klasičnog načina funkcionisanja razvijenih tržišnih privreda", (koautor dr Dušan Zdravković), referat podnet na naučnom skupu *Privredni razvoj Srbije u 90-tim godinama*, objavljen u časopisu *Ekonomске teme*, br. 1-2, 1993.
25. "Mogućnosti komparativne analize neoklasične i neorikardijanske teorije cena i raspodele", *Ekonomски anali*, br. 118,1993. str. 69-77.
26. "Analiza ciljeva privatizacije u Jugoslaviji" (koautor dr Dušan Zdravković), referat podnet na međunarodnom naučnom skupu "Tranzicija (promena) privrednog sistema postsocijalističkih zemalja", održan 3. i 4. juna 1994. godine u Beogradu, objavljen u časopisu *Ekonomika*, 3-4, 1994. str.102-108.

27. "Savremene tržišne privrede i relevantnost koncepta cene proizvodnje kao ravnotežne cene", (koautor dr Dušan Zdravković), referat podnet na naučnom skupu *Aktuelni problemi privrednog razvoja*, održan 18.10.1994. god. u Nišu, objavljen u časopisu *Ekonomске teme*, 1-2, 1994., str. 39-47.
28. "Savremene tržišne privrede i rekonstrukcija teorije i metode klasične političke ekonomije", referat podnet na naučnom skupu *Politička ekonomija i savremeno društvo*, održanog 8. i 9. marta 1994. god. na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, objavljen u *Politička ekonomija i savremeno društvo* (redaktori prof. dr Vera Pilić-Rakić, prof. dr @ivojin Rakočević i prof. dr Branko Medojević), Ekonomski fakultet, Beograd, 1994. str. 92-104.
29. "A View on Economic Science concerning Prices and Economic Equilibrium in the Course of 20th Century", (koautor Dr Dušan Zdravković), *Facta Universitatis*, Vol. 1, N° 2, 1994.
30. *Funkcionisanje tržišne privrede u periodu tranzicije* (redaktori Dr Dušan Zdravković, dr Dragoslav Kitanović, dr Boban Stojanović), Ekonomski fakultet Niš, 1995.
31. "Stare i nove paradigme u savremenoj teoriji cena", (koautor) objavljeno u: Dr Bogdan Ilić (redaktor) *Mešovita privreda u tranziciji*, Savremena administracija, Beograd, 1996., str. 237-247.
32. "Veza između stope rasta stanovništva, potrošnje *per capita* i stope rasta ekonomskog sistema", referat podnet na naučnom skupu *Regionalni razvoj i demografski tokovi u SR Jugoslaviji*, objavljen u zborniku radova *Regionalni razvoj i demografski tokovi u SR Jugoslaviji*, Ekonomski fakultet, Niš, 1996. Str. 113-120.
33. "Primena Perron Frobeniusovih teorema u analizi ravnotežnih cena" (koautor), referat podnet na 23. Jugoslovenskom simpozijumu za operaciona istraživanja SYMOPIS, Zlatibor, 1-5.10.1996., objavljeno u: *Zbornik radova*, Ekonomski fakultet, Beograd, 1996., str. 86-90.
34. "Osvrt na kriterijum profitabilnosti i društvenu efikasnost proizvodnje u dinamičkom modelu rasta", (koautor), referat podnet na naučnom skupu *Aktuelni problemi stabilizacije i razvoja privrede*, objavljen u: *Ekonomске teme*, br. 2, 1996., str. 231-239. i u: *ANNUAL*, The Faculty of Economics, tom 31, Skopje, str. 187-193.
35. "Uloga javnog sektora u tržišnom privređivanju u svetlu strukturnih promena privrede Jugoslavije 1996-2000", deo projekta *Strukturni problemi privrede SR Jugoslavije 1996-2000.*, objavljeno u: *Ekonomski anali*, mart-juni 1996., br. 128., str. 143-151.
36. "Tržište rada i siva ekonomija", referat podnet na naučnom skupu *Problemi i pravci razvoja privrede u tranziciji*, održanog na Ekonomskom fakultetu u Nišu, objavljeno u: *Ekonomске teme*, br. 2., 1997., str. 105-115.
37. "Sistemi za podršku odlučivanju pri analizi tražnje" (koautor), referat podnet na naučnom skupu YU INFO 98, objavljen u Zborniku radova, Univerzitet u Nišu, 1998., str. 1128-1135.
38. "Odnosi raspodele i tehnološka determinisanost ravnotežnih cena u savremenim tržišnim privredama", referat podnet na naučnom skupu *Savremene tehnologije i privredni razvoj*, objavljen u Zborniku radova *Savremene tehnologije i privredni razvoj*, Tehnološki fakultet, Leskovac, 1998., str. 375-382.

d) Ostali radovi

1. Urednik i autor odrednica: *Ekonomska i poslovna enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1994.

g) Projekti:

1. Projekti Instituta za ekonomska istraživanja Ekonomskog fakulteta u Nišu: *Društveno-ekonomski uslovi razvoja vazdušnog saobraćaja gravitacionog područja aerodroma Niš*, 1989., *Naučna osnova za izradu projekcije društveno-ekonomskog razvoja opštine Niš za period 1991-1995. god. i do 2005. godine, Razvoj male privrede.*
2. *Cene komunalnih usluga*, studija rađena za Izvršni odbor Skupštine grada Niša 1994.
3. *Strukturni problemi privrede SR Jugoslavije 1996-2000*, deo *Uloga javnog sektora*, studija finansirana od Saveznog ministarstva za razvoj i nauku, objavljeno kao posebna publikacija: Ekonomski fakultet, Beograd, str. 143-151.
4. Makroprojekat Ministarstva za nauku i tehnologiju Srbije *Strategija, politika i sistem spoljnoekonomskih odnosa Srbije.*

2.2. NAUČNI I STRUČNI RADOVI OBJAVLJENI POSLE IZBORA U ZVANJE VANREDNI PROFESOR

a) Udžbenici:

1. *Teorija proizvodnje*, Ekonomski fakultet, Beograd, 1998, drugo izdanje, (koautor prof. dr Božidar Cerović), str. 228.
2. *Teorija i politika cena*, Ekonomski fakultet, Niš, 2000. (koautor), str. 214.

b) Monografije:

1. *Tržište Evropske Unije - konkurencija i trgovinska politika*, Ekonomski fakultet, Niš, 2003., str. 160
2. *Diskriminacija cenama*, Ekonomski fakultet, Niš 2003, u štampi.

v) članci u časopisima i referati na naučnim skupovima:

1. "Sistemi na podržane na vzameneto na rešenija za analiza na trjseneto", referat podnet na međunarodnom seminaru, objavljeno u Zborniku UNSS, Sofija, 1998., str. 27-37.
2. "Ekonomska uloga države u procesu tranzicije", monografija *Menadžment u privredama u tranziciji*, Ekonomski fakultet Niš i UNSS Sofija, Niš, 1999. str. 135-145.
3. "Sistemi za podršku odlučivanju u analizi optimalnog obima proizvodnje", referat podnet na naučnom skupu YUINFO 99, objavljeno u Zborniku radova i na kompakt disku, Kopaonik, 1999.
4. "Tržišna infrastruktura i transformacija preduzeća" (koautor), referat podnet na Savetovanju ekonomista *Izazovi tranzicije u realnom i finansijskom sektoru*, objavljeno u istoimenom Zborniku radova, Beograd, 2000., str. 238-248.
5. "Primena sistema za podršku odlučivanju u analizi formiranja damping cena", međunarodni naučni skup YUINFO, Kopaonik, 2000., objavljeno na kompakt disku.
6. "Miastoto na državata v upravlenieto na procesa na prehoda", Međunarodni seminar , UNSS, Sofija, 2000., str. 22-31.
7. "Povodom objavljivanja rada pokojnog prof. dr Ivana Stojanovića" (prikaz), *Ekonomski anali*, br. 144, januar-mart, 2000.str. 233-237.
8. "Institutional Infrastructure and Development of Small and medium-Size Enterprises in the Processes of Transition in Yugoslavia", referat podnet na međunarodnom naučnom skupu,

objavljeno u: *Unapređenje preduzetništva u malim i srednjim preduzećima u funkciji razvoja BiH*, Saopštenja TEMPUS-Phare projekta NP-1698-2001, oktobar, 2001., str. 143-153.

9. "Tendencije menjanja klasičnog načina funkcionisanja razvijenih tržišnih privreda (koator)", *Ekonomске teme*, 2001.
10. "Politika konkurencije i evropska integracija", *Ekonomist*, Beograd, vol. 37, br.2, 2002., str. 179-192.
11. "Reforme u Srbiji - aktuelna privredno-sistemska rešenja", *Ekonomika preduzeća*, mart-april, Beograd, 2002., str.99-105.
12. "Institucionalna infrastruktura i reforme u Srbiji", prezentacija rada na projektu Ministarstva za nauku, tehnologiju i razvoj Republike Srbije, *Specifičnosti tranzicije privrede Srbije*", *Ekonomске teme*, br. 4, 2002., str. 57-68.
13. "Structural Reforms in the Transition Countries in the Process of Globalization", (koator) međunarodni naučni skup, objavljeno u: *Transition in Central and Eastern Europe- Challenges of the 21st Century*, Ekonomski fakultet, Sarajevo, 2002., str. 607-615.
14. "Ciljna funkcija društvenih preduzeća u preprivatizacionom periodu", deo monografije *Institucionalne promene kao determinanta privrednog razvoja Srbije u 2003. godini*, Ekonomski fakultet, Kragujevac, 2002., str 263-274.
15. "Mikroekonomski aspekti optimizacije korištenja i zaštite životne okoline", međunarodna recenzija doktorske disertacije Dr Kasima Tatića, branjene na Ekonomskom fakultetu Sarajevo, oktobar 2002.
16. "Politika Evropske unije u oblasti državne pomoći regionalnom razvoju", referat podnet na međunarodnom naučnom skupu *Regionalni razvoj i demografski tokovi balkanskih zemalja*, objavljeno u Zborniku, Ekonomski fakultet, Niš, 2003., str, 175-187.
17. "Politika konkurencije EU i zaštita malih i srednjih preduzeća", *Ekonomika preduzeća*, maj-jun, 2003., str. 97-102.
18. "Zadaci i ciljevi politike konkurencije", *Ekonomist*, Vol.39, br.1 2003., str. 149-157.
19. "Enterprises in the Process of Privatization", *Facta Universitatis*, vol.2, br. 11, 2003., str. 1-11. (u štampi)

g) Učešće u projektima

1. Projekat Ministarstva za nauku, tehnologiju i razvoj Republike Srbije *Specifičnosti tranzicije privrede Srbije*.
2. Lokalni koordinator TEMPUS projekta *European Studies Curriculum Development at the University of Nis*
3. TEMPUS Project NP-JEP-16098-2001.
4. TEMPUS Project UM-JEP-16129-2001.

3. ANALIZA VAŽNIJIH RADOVA

1. Udžbenik *Teorija proizvodnje*.

Knjiga je prvenstveno namenjena studentima 4. godine studija Ekonomskog fakulteta u Beogradu i služi kao udžbenik za nastavnu disciplinu Teorija proizvodnje. Sadržaj knjige je zbog toga prilagođen nastavnom programu ove discipline. Teorija proizvodnje ispituje ekonomsku sadržinu i implikacije procesa proizvodnje na celinu ekonomskog života. Pri tome se ne istražuje

samo proces izdvojen od ostalih ekonomskih fenomena, već se proizvodnja razmatra kao osnovni ili polazni proces u ekonomskoj sferi ljudskog delovanja.

Na razvoj ove naučne discipline, kao uostalom i cele ekonomske teorije, značajan uticaj su izvršila dva globalna prilaza rešavanju fundamentalnih pitanja. Radi se, s jedne strane, o neoklasičnoj analizi, a s druge strane o tzv. klasičnoj tradiciji. U tom kontekstu sadržina knjige je prilagođena osnovnoj intenciji autora da, ne opredeljujući se unapred za jednu od njih, na jednom mestu daju pozitivan prikaz ovih često vrlo suprotstavljenih koncepata i u teoriji proizvodnje. Uz to, a s obzirom na postavljeni cilj, razumljiva je namera autora da se kroz prezentaciju kritika čitaocu ostavi mogućnost "opredeljivanja" ili makar potpunijeg informisanja o prednostima i nedostacima oba pristupa, što nije čest slučaj u našoj udžbeničkoj literaturi.

Knjiga se, osim uvodnih napomena, sastoji iz devet poglavlja, spiska osnovne literature i spiska važnijih simbola. Kandidat je, kako je navedeno u Uvodnim napomenama, samostalno obradio oko 50% materije (poglavljia II, VII i IX i tačku 8 poglavljia V), što ćemo kratko predstaviti iznoseći deo recenzije prof. dr Đorđa [uvakovića i prof. dr Pavla Petrovića.

U drugom poglavlju se iznose teorijske osnove nelinearnih modela kroz prezentaciju neoklasične proizvodne funkcije. Analiza se ograničava na odnose ulaganja dva varijabilna inputa, rada i kapitala, i rezultata proizvodnje. Odnosi inputa i outputa se najpre vezuju za mikroekonomski nivo (preduzeće), da bi se kasnije dala i makroekonomska varijanta proizvodne funkcije. Agregatna proizvodna funkcija, jedan od stožera neoklasične analize, u osnovi ima određivanje cena faktora proizvodnje njihovim graničnim produktivnostima. Na samom kraju ovog poglavljia iznose se logičke poteškoće u definisanju kamate kao cene kapitala i sam problem merenja agregatnog kapitala.

U poglavlju VII predstavljaju se problemi izbora tehnike i povratka na staru tehniku koji imaju značajne implikacije na kritiku neoklasične teorije. U dobro osmišljenom načinu izlaganja najpre se naznačuje problem alternativnih metoda proizvodnje i njihov izbor na bazi kriterijuma profitabilnosti, da bi se kasnije ovi problemi parcijalno analizirali kod bazičnih i nebazičnih proizvoda. Dalje se daju analitičke osobine tehnološke granice i analizira opšti slučaj izbora tehnike sa mnoštvom raspoloživih metoda proizvodnje. Ostajući dosledan, autor i ovo poglavljie završava iznošenjem mogućnosti primene analize u kritici neoklasične teorije proizvodnje.

Jedna od najmarkantnijih kontroverzi u ekonomskoj teoriji odnosi se na neoklasičnu teoriju kapitala, poznatu kao kembrička kontroverza. Osnove kritike neoklasične teorije kapitala iznose se u okviru poglavljia VIII najpre kroz analizu agregatnog kapitala, kapitalne intenzivnosti i promena u raspodeli. Zatim se analiziraju uticaji promena u tehnici proizvodnje i promena odnosa nominalnih nagrada na vrednost kapitala koji su obuhvaćeni tzv. realnim Vikselovim efektima i Vikselovim efektima cena. Teškoće u definisanju agregatnog kapitala na bazi granične produktivnosti tog faktora proizvodnje i, u ovom poglavlju objašnjenog, odnosa kapitalne intenzivnosti i veličine profitne stope dovode u sumnju uzročno izvođenje profitne stope iz vrednosti kapitala i napada same osnove neoklasične analize. Ni pokušaj formulisanja surogata proizvodne funkcije koji bi otklonio navedene nedostatke nije uspeo da doprinese validnosti neoklasične teorije kapitala. U zaključnim razmatranjima u ovom poglavlju jasno su sistematizovani argumenti u kontroverzi kapitala i dobro ukazano na "odnos snaga" kao i na perspektive dalje rasprave u teoriji kapitala.

U poslednjem poglavlju se daje uvod u dinamičke modele. Najpre se definišu stacionarni i dinamički sistemi i iznose teškoće u formulisanju dinamičkih modela. Kako je ovaj deo knjige tretiran kao uvod u dalje istraživanje, razumljivo je da se iznose samo osnovni dinamički modeli kojima se stopa rasta sistema vezuje za stopu rasta stanovništva. Detaljno se analizira i odnos potrošnje *per capita* i stope rasta ekonomskog sistema i daju granice izbora proizvodne strukture u rastućoj privredi. Dalje se prezentuje izbor tehnike i maksimalna stopa proporcionalnog rasta kroz analizu fon Nojmanovog modela. Pitanje efikasnih putanja rasta svakako zaslužuje pažnju u

ovoj analizi. Ono je zastupljeno kroz analizu tzv. teoreme o magistrali. Takođe se analizira i veza između stope rasta i profitne stope, kao i kriterijumi profitabilnosti i društvene efikasnosti..

Materija izložena u ovoj knjizi predstavlja vrednu komparaciju različitih koncepcija u okviru teorije proizvodnje. Izlaganje problema je sistematično, precizno i dokumentovano. Knjiga je pisana uz dobar uvid u najsavremenije tokove u ovoj oblasti i popunjava prazninu u udžbeničkoj literaturi za osnovne studije ekonomskih fakulteta.

2. Udžbenik *Teorija i politika cena*

3. Monografija *Tržište Evropske unije - konkurencija i trgovinska politika*

4. Monografija *Diskriminacija cenama - damping i antidamping politika*

U monografiji *Diskriminacija cenama* autor analizira konkurenciju kao proces koji se odigrava na tržištu u vidu skupa odnosa koji uslovljavaju supstituciju dobara i faktora proizvodnje putem takmičenja za pridobijanje kupaca uz racionalno ponašanje ekonomskih aktera sa ciljem da se ostvari bolji ekonomski položaj u odnosu na ostale učesnike na određenom tržištu i u određenom vremenskom periodu. U poslovnoj politici preduzeća mogu formirati različite cene za pojedine kategorije kupaca ili različite cene na međusobno izdvojenim tržišnim segmentima. Takva politika cena se zasniva na diskriminaciji kupaca ili tržišta. Sredstvo kojim se tržišta ili kupci diskriminišu je cena. Zbog toga autor prvi put u našoj literaturi koristi sintagmu *diskriminacija cenama* kao alternativu za, po njemu, pogrešno određivanje pojma izrazom *diskriminacija cena*. Najveći broj definicija diskriminacije cenama polazi od identičnog dobra kao jedinog proizvoda određenog preduzeća. To znači da se dobra istog kvaliteta u istom vremenskom trenutku pod istim uslovima prodaju različitim kupcima po različitim cenama. Ova najrigoroznija definicija podrazumeva da se pod homogenim rezultatima razmene ostvaruju različite cene. Manje restriktivna definicija polazi samo od identičnosti proizvoda. Tako se cenovna diskriminacija jednostavno tumači kao formiranje različitih cena istog proizvoda za različite grupe potrošača. Ako se uz to u definisanje uključe i troškovi, autor dolazi do alternativne definicije: *diskriminacija cenama postoji kada se ista roba prodaje istim ili različitim kupcima po različitim cenama, pri čemu razlike u cenama ne odgovaraju razlikama u troškovima*.

Autor u teorijskoj elaboraciji posebnu pažnju posvećuje uticaju diskriminacije na uslove konkurencije. Diskriminacija cenama i konkurencija mogu biti međusobno isključive kategorije. Zavisno od definisanja konkurencije, diskriminacija u jednom slučaju može biti izraz konkurencije. Ako se pod konkurencijom podrazumeva borba za plasman proizvoda, onda je diskriminacija cenama jedan od vidova konkurentnog ponašanja. Ako se, međutim, pod konkurencijom smatra nemogućnost uticaja na cene, onda diskriminacija cenama nikako ne može biti spojiva sa konkurencijom.

Autor iznosi alternativno shvatanje konkurencije koje polazi od ekonomske moći tržišnih aktera. Potpuna konkurencija postoji kada ta moć teži nuli, a čist monopol kada samo jedno preduzeće ovladava celim tržištem. Relativno tržišno učešće je indikator monopolske (tržišne) moći preduzeća. Kako je diskriminacija cenama vezana za ispoljavanje tržišne moći monopola, njenom primenom se narušavaju uslovi konkurencije. Diskriminacija cenama na taj način dobija tretman sredstva kojim se ograničava konkurencija. Na bazi ovakvog aspekta posmatranja,

cenovna diskriminacija postaje predmet praćenja i sankcionisanja antimonopolske politike u okviru politike konkurencije.

U ekonomskoj literaturi nema jedinstvenog određivanja sadržine pojma diskriminacija cenama. Razlike postoje u obuhvatnosti i uglovima posmatranja. Svojom monografijom, dr Stojanović je dao doprinos kako celovitom teorijskom sagledavanju, tako i praktičnoj primeni diskriminacije na savremenim tržištima. Jedna od markantnih manifestacija u međunarodnim ekonomskim odnosima je damping.

Autor analizira damping kao cenovnu diferencijaciju proizvoda između različitih tržišta. To je najširi okvir analize dampinga, budući da je iz ugla ekonomije nebitno da li se radi o međunarodnoj trgovini, odnosno svetskom tržištu ili segmentiranom nacionalnom tržištu. U oba slučaja za autora je bitno da je tržište tako podeljeno da na njegovim separatnim delovima može da se primeni cenovna diferencijacija. On, ipak, kao i u drugim domaćim i stranim publikacijama, analizira implikacije dampinga na svetskom tržištu. Budući da se prodaja uvozne robe po damping cenama smatra pretnjom ili realnom opasnošću za uslove konkurencije, protiv dampinga se primenjuju antidamping mere.

Sve razvijene tržišne privrede imaju antidamping politiku kao deo politike konkurencije. NJome se definišu ciljevi, nosioci (institucije) i mere. Od mera antidamping politike autor izdvaja antidamping carine i obavezujuće formiranje cena. Ove mere su predviđene Opštim sporazumom o carinama i trgovini (GATT). Autor detaljno sagledava intencije svake runde pregovora u okviru GATT, vezujući damping za svetsko tržište. Na taj način autor upotpunjuje analizu iz monografije *Tržište Evropske unije* pružajući veoma kompetentan i koristan uvid u najnoviji okvir međunarodnog poslovanja u okviru Svetske trgovinske organizacije (NJTO).

Monografija *Diskriminacija cenama* predstavlja značajan doprinos ekonomskoj nauci, kako u "čisto" teorijskom delu, tako i u analizi antidamping politike kao dela ekonomske politike razvijenih tržišnih privreda, prvenstveno Evropske unije. Ova publikacija je kompatibilna sa knjigom *Tržište Evropske unije*. One predstavljaju veoma studioznu obradu značajnih problema savremenih privreda. Osim nesumljivog teorijskog doprinosa savremenoj literaturi, one predstavljaju značajan izvor informacija za praktično orijentisane ekonomiste i sve predstavnike biznisa i institucija koje direktno ili indirektno saraduju sa partnerima na svetskom tržištu.

Potpisnici ovog referata su zbog velikog broja radova odlučili da daju zbirni prikaz nekih od njih.

Radovi pod br. 11, 17, 18 i 19 obuhvataju različite aspekte evropske integracije: politiku stimulisanja razvoja malih i srednjih preduzeća, regionalni razvoj i antimonopolsku politiku. Oni imaju nesumljivo veliku saznavnu vrednost za naučnu i stručnu javnost. Teorijski pristup politici konkurencije je baziran na najsavremenijim dostignućima teorije ekonomske politike. U njima se polazi od neophodnosti stimulisanja i zaštite uslova konkurencije jer se samo delovanjem tržišnih funkcija može ostvariti ekonomska efikasnost ekonomskih subjekata. Ekonomske interpretacije zakonskog okvira, odnosno prava EU, predstavljaju doprinos ekonomskoj nauci. Aktuelnost ovih radova i relevantnost informacija za kreatore ekonomske politike u našoj zemlji i za sve koji saraduju sa partnerima na nama najznačajnijem tržištu čini da potpisnici ovog referata posebno pozitivno ocenjuju doprinos autora savremenoj ekonomskoj misli. Radovi iz ove oblasti imaju posebnu vrednost zbog činjenice da priključivanje naše zemlje Evropskoj uniji podrazumeva harmonizaciju zakonskih rešenja i procedura sprovođenja postupaka u okviru politike konkurencije i trgovinske politike. Autor posebno ukazuje na deficite u osmišljavanju politike regionalnog razvoja i antimonopolskog delovanja, tako da će ovi radovi predstavljati kompetentan izvor za moguća rešenja u ovim oblastima.

Radovi pod br. 3, 9, 12, 13, 14 i 15 imaju zajednički širi objekat - tranziciju bivših socijalističkih privreda u razvijene tržišne privrede. Različiti aspekti tog izuzetno kompleksnog

procesa, prisutni u ovim radovima analizirani su sa izuzetnom analitičkom preciznošću, dobrim stilom i jasnim porukama kreatorima tranzicionog inženjeringa. Kritički stav povodom nekih tranzicionih zahvata autor argumentuje relevantnim teorijskim stavovima i iskustvima drugih zemalja u tranziciji. To se naročito odnosi na ulogu države koja bi kroz konstruktivizam morala energičnije, organizovanije i brže da stvara kompletnu tržišnu infrastrukturu i povoljniji ambijent za poslovanje. Autor se u svim ovim radovima zalaže za temeljnu rekonstrukciju privrednog sistema putem radikalnije izmene osnove funkcionisanja tržišta. Deo ovih radova se odnosi na jedan od ključnih procesa u ukupnim promenama. Radi se o privatizaciji koju autor vidi kao neminovnost, ali čije osmišljavanje i tok moraju da uvažavaju ciljne funkcije preduzeća u preprivatizacionom periodu i vremenu posle ostvarene privatizacije. Autor u ovim radovima sa pravom ukazuje na oskudnost vremena i neminovnost sinhronizacije brojnih aktivnosti u okviru procesa tranzicije.

4. PREGLED I OCENA NUČNOG I STRUČNOG RADA

U toku dosadašnjeg naučnog i stručnog rada dr Boban Stojanović je pokazao zavidne rezultate. Objavio je tri monografije i četiri udžbenika iz naučne oblasti za koju se bira namenjenih studentima Ekonomskih fakulteta iz Niša, Beograda i Vojne akademije. Takođe je objavio veliki broj radova, učestvovao sa priložima na uglednim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu. Bio je saradnik na više projekata Instituta za ekonomska istraživanja Ekonomskog fakulteta u Nišu i Naučno-istraživačkog centra Ekonomskog fakulteta u Beogradu. Javno ocenjeni radovi i najveći deo članaka obuhvataju značajne probleme teorijske ekonomije. Oni su prožeti aktuelnošću, pokazuju zavidan stepen poznavanja relevantne svetske literature i pružaju uvid u najsavremenije tokove i dostignuća opšte ekonomske teorije. Objavljeni radovi ukazuju na sposobnost kritičkog ocenjivanja novijih priloga iz oblasti ekonomske teorije i posebno teorije i politike cena. Radovi objavljeni u poslednjim godinama se odnose na savremene probleme funkcionisanja privrednih sistema zemalja u tranziciji. Oni se posebno bave ulogom države u obezbeđivanju neophodne tržišne infrastrukture i drugim problemima tranzicionog inženjeringa. Deo tih radova obuhvata specifične probleme uključivanja naše zemlje u evropske integracione tokove. U monografijama objavljenim neposredno pre pisanja ovog izveštaja veoma iscrpno se iznose teorijske osnove ekonomske integracije, zakonski okvir i procedure sprovođenja postupaka zaštite jedinstvenog tržišta. U delu članaka kompetentno su predstavljeni neki ekonomski aspekti funkcionisanja tržišta Evropske unije. To upotpunjuje i na naučno primeren način konkretizuje Stojanovićev teorijski rad.

Broj objavljenih radova, njihov kvalitet i raznovrsnost pokazuju da je dr Boban Stojanović ovladao fondom znanja i veština neophodnih za veća dostignuća u bavljenju naučnim radom i za savesno i stručno obavljanje nastavničke delatnosti. Radovi kandidata ukazuju na kompetentnost i inventivnost. Oni imaju izuzetnu saznavnu vrednost i aktuelnost za naučnu i stručnu javnost. Pisani su bez površnosti uz dobro kombinovanje različitih metoda analize. Veći deo radova karakteriše egzaktnost koja je postignuta primenom kvantitativnih metoda u ekonomskim istraživanjima. Autor uvek jasno identifikuje relevantne probleme i pruža analizu mogućih rešenja i daje preporuke, uglavnom kreatorima ekonomske politike. Izlaganje je vrlo sistematično, precizno, dokumentovano uz otvaranje niza pitanja na koja tek treba tražiti celovitije odgovore. Analitička intuicija i kreativnost kod dr Bobana Stojanovića se upotpunjuju ogromnim radom na raznim poljima naučne oblasti za koju se bira. Rezultat tih napora je visoki kvalitet objavljenih radova i ostale sposobnosti koje ga kvalifikuju za najviše naučno zvanje.

5. NASTAVNO - PEDAGOŠKI RAD

Kandidat dr Boban Stojanović je u dosadašnjem angažovanju u nastavi pokazao izuzetne rezultate. Uspešno je izvodio predavanja i vežbe iz predmeta Teorija i politika cena, Teorija cena i Teorija proizvodnje. Aktivno učestvuje u kvalitetnoj izradi seminarskih i diplomskih radova i uvodi inovacije u nastavu, što se naročito odnosi na aplikaciju savremenog softvera u rešavanju konkretnih problema vezanih za formiranje cena. U školskoj 2002/2003. godini je izvodio eksperimentalnu nastavu usaglašenu sa intencijama Bolonjske deklaracije i baziranu na ECTS. Takođe je sprovodio internu evaluaciju i redovno anketirao studente o kvalitetu svog rada.

Svojim članstvom u komisijama za ocenu i odbranu doktorske disertacije i magistarskih radova ispunio je jedan od uslova za izbor u najviše naučno zvanje.

Brojnim naučnim, nastavnim i vannastavnim angažmanima i doslednim ponašanjem na Fakultetu i van njega dr Boban Stojanović pokazuje da je u svemu dostojan ugleda univerzitetskog radnika.

6. MIJLJENJE I PREDLOG KOMISIJE

Uvidom u biografske podatke i analizirane i ostale objavljene radove, članovi Komisije smatraju da dr Boban Stojanović ispunjava sve uslove predviđene Zakonom o univerzitetu i Statutom Ekonomskog fakulteta u Nišu za izbor u najviše naučno zvanje. U periodu nakon izbora u zvanje vanredni profesor objavio je dva udžbenika, dve monografije i 20 priloga u vodećim domaćim i stranim publikacijama, od kojih su tri na engleskom i dva na bugarskom jeziku. Polovina svih radova je prezentirano na uglednim domaćim i stranim konferencijama, savetovanjima ili naučnim skupovima. Dva rada imaju tretman dela monografija. Imajući u vidu broj i kvalitet objavljenih radova, učešće u kreiranju naučnog podmladka i sposobnosti za nastavni rad kandidata, članovi Komisije sa zadovoljstvom **predlažu** Izbornom veću Ekonomskog fakulteta u Nišu da dr Bobana Stojanovića, vanrednog profesora na predmetu Teorija i politika cena, izabere u zvanje **redovni profesor** za naučnu oblast Opšta ekonomska teorija.

U Nišu, 15.07.2003. god

ČLANOVI KOMISIJE:

1. Dr Dušan Zdravković, redovni profesor.
Ekonomskog fakulteta u Nišu
2. Dr Radosav Marinković, redovni profesor
Ekonomskog fakulteta u Kragujevcu
3. Dr Marko Sekulović, redovni profesor
Ekonomskog fakulteta u Nišu